

ПРОУЧВАНЕ НА МНЕНИЕТО И КОМПЕТЕНЦИИТЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ VIII КЛАС ЗА НАЧАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ ПО ВОЛЕЙБОЛ В УЧИЛИЩЕ

Мартин С. Базелков

SURVEY ABOUT THE OPINIONS AND COMPETENCIES OF STUDENTS FROM VIII GRADE FOR INITIAL TRAINING IN VOLLEYBALL AT SCHOOL

Martin S. Bazelkov

ABSTRACT: With the presentation of our development we have made research on the effectiveness of initial training in volleyball at school. We have used the opinion of students from VIII class.

KEYWORDS: Volleyball, initial training, physical education, sports games.

Изследването е финансирано по проект № РД-08-89/03.02.2017 г. от параграф на фонд „Научни изследвания” на ШУ „Епископ Константин Преславски”.

Най-подходящият период от живота на човека за усвояване и развиване на физическите качества, както и подобряване на моторните функции и двигателната култура на подрастващите са ученическите години [6,5]. През този период целта е да приучим подрастващите към системни занимания с физически упражнения и спорт и да усвоят необходимите знания и умения по съответните спортни дисциплини.

Учебният предмет „Физическото възпитание и спорт” е неразривна част от учебния процес в училище, като оказва положително въздействие върху двигателното и духовното развитие на учениците. На лице са редица фактори, влияещи върху подбора и формирането на учебното съдържание по предмета, както и избора на най-подходящите средства и методи [2].

Разглеждайки държавните образователни изисквания виждаме, че съдържанието на учебните програми е сформирано от трите основни ядра: лека атлетика, гимнастика и спортни игри. Интерес за нас представляват спортните игри и в частност волейболът, който започва да се изучава в VI клас. Това е една от колективните спортни игри, разучаващи се в училище, която е изключително атрактивна и наситена с множество и различни игрови ситуации, съпроводени с максимално натоварване.

За да стане една игра любима и предпочитана от занимаващите се, тя трябва да бъде представена по достъпен и интересен начин, както и да бъде предоставена с правилните средства за начално обучение [1]. Заради възрастовите особености на учениците при началното обучение за усвояване елементите на играта основният метод трябва да бъде игровият, като по непринуден начин учениците да навлизат в същността на играта. Подходящи средства в тази насока са подвижни, щафетни и спортноподготвителни игри, които ще провокират интереса и радостта на децата в създадените игрови ситуации [7].

Целта на изследването е да се проучи мнението и компетенциите на учениците за началното обучение по волейбол в училище, както и да определим до каква степен са усвоили елементите от играта.

За целта си поставихме следните **задачи**:

- 1) Да се проучат достъпните литературни източници по проблема.
- 2) Да се проведе социологическо проучване с ученици, преминали обучение по волейбол.
- 3) Да се обобщят и анализират резултатите, както и да се изведат изводи за практическото обучение.

Предметът на изследването е технологията на началното обучение по волейбол на учениците от град Шумен.

Обект на изследването са мненията и компетенциите на учениците за съдържанието и ефективността на началното обучение по волейбол в училище.

Изследването беше проведено през м. януари 2017 година в 3 училища на територията на град Шумен. Анкетирани бяха 62-ма ученици от VIII клас, преминали начално обучение по волейбол. Анкетната карта съдържа 21 въпроса, поместени в **приложение 1**, които са насочени към ефективността на обучението по волейбол в училище, както и към интересите на учениците.

Приложение 1

1 Пол	Момчета 24%		Момичета 76%	
2 Възраст	13г. – 16%	14г. – 75%	15г. – 9%	
3 Посещение	Редовно – 94%	Рядко отсъствам 5%	Често отсъствам – 1%	
4 Активност в час	Винаги – 54%	Почти винаги – 30%	Рядко активни – 16%	
5 Спортно облекло за час	Не – 21%	Да – 52%	С него идвам на училище – 27%	
6 Кое оновно ядро искате да изучавате най-много?	Лека атлетика 25%	Гимнастика 20%	Спортни игри 55%	
7. Коя спортна игра искате да изучавате най-много?	Футбол 28%	Баскетбол 26%	Волейбол 40%	Хандбал 6%
8. Проведохте ли обучение по волейбол в училище?	Да – 71%	Не – 14%	Часовете бяха недостатъчни 13%	
9. Ефективно ли бе обучението по волейбол?	Да – 51%	Не – 3%	Донякъде – 35%	Не мога да преценя – 11%
10. Усвоихте ли елементите от волейбола?	Да, всичко 35%	Повечето усвоих 49%	Много от тях не успях да усвоя 16%	
11. Имаште ли затруднение при усвояване на елементите?	Не, усвоявах ги с лекота – 38%	Само при някои 52%	Повечето ме затрудняваха 10%	
12. Достатъчно ли са теор. знания по волейбол?	Да – 54%	Не – 11%	Отчасти – 35%	
13. Компетентен ли е учителят ви относно играта волейбол?	Да, запознат е изцяло с играта 84%	Да, но само отчасти 13%	Не е достатъчно подготвен 3%	
14. Как намирате вашата спортна база за обучение по волейбол?	Отлична – 17%	Добра – 59%	Задоволителна 24%	Лоша – 0%
15. Искате ли повече прояви по волейбол в училище?	Да – 43%	Не – 21%	Не ме вълнува – 36%	
16. Записани ли сте в група по спорт извън училище?	Да – 48%	Не – 38%	Не, но бих искал/а – 14%	
17. Участвали ли сте в състезание по волейбол?	Да – 25%	Не – 64%	Само на училищно първенство 11%	
18. Запознати ли сте с правилника на играта?	Да, с всичко 40%	Само с основните правила – 49%	Доста неща не са ми ясни 11%	
19. Проведохте ли тестове и нормативи по волейбол?	Да – 48%	Не – 13%	Не си спомням – 39%	
20. Смятате ли, че оценката ви по волейбол е обективна?	Да – 68%	Не – 8%	Не мога да преценя – 11%	
21. Кои елементи от волейбола ви затрудниха най-много?	Подаване – 11%	Забиване – 21%	Начални удари 38%	Блокада – 30%

Анализ на резултатите:

Съотношението на анкетираните ученици по пол е: момичета – 76%, момчетата – 24%. Най-голямата възрастова група са 14 годишните – 75%. Значително по-малко са на възраст 13 и 15 години.

От отговорите на въпроса за честотата на посещаемост се вижда, че по-голямата част от учениците посещават редовно заниманията по физическо възпитание и спорт. Малко над половината са активни във всеки час, а 30% много рядко изкарват часа безучастно. От тези два въпроса виждаме високата заинтересованост на учениците и тяхното желание за активно участие в урочната работа.

Спортният екип за участие в урочната работа по спорт е задължителен елемент, без който активната двигателна дейност би била обречена. Половината от анкетираните заявяват, че използват редовно спортен екип. 27% от учениците използват екипа и като ежедневно облекло, което е в разрез с хигиенните изисквания за спортна и двигателна дейност. Тревожен е относително високият процент на учениците, които не разполагат с подходящо облекло необходимо за спортни занимания (21%). Предполагаме, че липсата на спортна екипировка до голяма степен определя и степента на активност в игровата дейност.

Интересът на учениците към основните ядра на обучение е разпределен твърде нееднозначно. Най-голям интерес те проявяват към ядро „Спортни игри“. Това според нас се дължи на факта, че те са наситени изключително много с емоции, вълнения и разнообразни игрови ситуации. В прогимназиалния етап на основната образователна степен съдържанието на игровата дейност значително се усложнява. Учениците са набрали вече достатъчен двигателен опит, което позволява навлизането в основите на същинските спортни игри с по-сложни правила. Останалите отговори се разпределят почти по равно между другите две ядра лека атлетика (25%) и гимнастика (20%).

От спортните игри най-желана се оказва волейболът, 40% от осмокласниците са избрали именно нея. Волейболната игра се радва на изключителна популярност не само у нас, но и по света. Учениците следят с интерес изявиите на българския национален отбор, което допълнително ги стимулира за активна двигателна дейност както извън, така и в урочната работа. Голяма част от тях се включват активно и в проявите, свързани със състезателната дейност в рамките на ученическите игри. На второ и трето място с почти еднакви резултати се нареждат игрите футбол и баскетбол. Ниският процент на желанията за изучаване на хандбал (6%) се дължи според нас на липсата на материална база за практикуване на играта.

От отговорите на следващия въпрос отчитаме голям процент от анкетираните, които заявяват, че са провеждали обучение по волейбол в училище – 84%. Волейболът е игра с най-неестествените движения, което изисква повече усилия за тяхното усвояване. Може би поради тази причина 13% от учениците са на мнение, че хорариумът от часове са недостатъчни за усвояването на елементите от играта. Половината от отзовалите се преценят, че обучението е било достатъчно ефективно, а повече от 1/3 са посочили, че има пропуски в часовете за начално обучение по волейбол. Почти половината от анкетираните са успели да усвоят повечето от елементите на играта, а 35% са успели да усвоят всички елементи. Обобщените резултати от тези въпроси подсказват, че е необходимо да се търсят иновативни подходи за интензифициране на обучението по волейбол.

От отговорите на въпрос №11 се вижда, че половината от учениците срещат по-малки или по-големи затруднения при усвояване на основите на техниката на играта. Това според нас е нормално поради факта, че елементите от волейболната игра са доста специфични и почти не се използват в ежедневната двигателна дейност на ученика.

Теоретичните знания по спортни игри учениците получават в хода на практическите занимания. В тази връзка 54% посочват, че са напълно достатъчни. Не бива да се пренебрегва факта, че 35% от анкетираните намират за необходимост да получат повече фундаментални теоретични знания за играта. Това налага спортните педагози да търсят подходи за даване на знания за съдържанието и правилата на играта по време на урочните и извън урочните занимания.

Успехът от обучението зависи до голяма степен от доверието, което имат учениците към уменията и компетенциите на своите учители. 84% посочват, че техните преподаватели са достатъчно добре подготвени. Това до голяма степен трябва да стимулира учителите да поддържат своята форма, редовно да следят новостите за играта, както и да усъвършенстват методическата си подготовка. Това до голяма степен ще предопредели активността на обучаемите и усвояването на необходимия минимум от знания, умения и двигателни навици.

Материалната база е един от основните фактори за постигане на ефективност при обучението по физическо възпитание и спорт. Относително малък брой анкетираните (17%) намират спортната база в училище като отлична за обучение по волейбол, а 59% заявяват, че състоянието ѝ е сравнително добро. Останалите намират спортната база, в която се обучават за задоволителна. Този факт ни кара да смятаме, че инвентарът и спортните салони, с които разполагат училищата, са застаряващи и е необходимо да се подновят уредите за начално обучение с по-съвременни и иновативни, които да улеснят обучението и да ускорят процеса.

Със следващия въпрос целяхме да проучим интереса на децата към състезателния характер на спорта. От него се вижда, че най-голям процент от тях – 43% имат желание и искат да има повече спортни прояви в тяхното училище. Тук е мястото да споменем, че ще бъде в интерес на учениците да се заложи в спортния календар повече състезания и вътрешни първенства в училищата. Това ще увеличи и интереса на останалите ученици, които не се вълнуват от спортно-състезателния живот. Както виждаме, това не са малък брой – 36%.

Почти половината (48%) от отзовалите се участват в извънучилищните форми на обучение по различни спортни дисциплини. 14% заявяват, че не им е чужда идеята да се включат в подобни спортни групи. Според нас тревожен е фактът, че една не малка част от учениците не се занимават изобщо (38%) с физически упражнения и спорт. На лице е липса на желание и мотивация у голяма част от подрастващите за участие в системни занимания с физически упражнения и спорт. Тази тенденция е трайно изразена в последните години, като резултат от повишения комфорт на живота и усъвършенстването на новите електронни технологии. По-голямата масовост на спорта в училище може да намали значително тази група от ученици.

Интерес представляват и отговорите на въпрос №17. Доста голям процент от осмокласниците са участвали в състезания по волейбол. Това са 36%, от които 11% са участвали на училищно ниво. Това показва интереса, който имат учениците към този спорт и желанието им да участват в турнири със състезателен характер. Това според нас до голяма степен е повлияло изучаването на основните правила на волейбола. От отговорите на въпроса за познаване на правилата на играта е видно, че 40% са наясно изцяло с правилника, а 49% само с основните правила. Получените знания в урочната работа също допринасят за попълването на знанията за правилата на играта.

Контролът и оценката на извършената работа е един от начините за подобряване на ефективността на обучението. Почти половината от анкетираните посочват, че са били изпитани с помощта на тестове и нормативи по волейбол. Доста голяма част – 39% нямат спомен да са се провеждали такива, а 13% твърдят, че не са изпитвани посредством подобна тестова батерия. Използването на конкретни нормативи за всяка спортна дисциплина спомага за максимално обективизиране на оценката и стимулиране на двигателната активност. По-големият процент от отзовалите се намират нанесената им оценка по въпросната дисциплина напълно обективна – 68%, а броят на учениците, които се смятат за ошетенни, е незначителен.

С последния въпрос от нашата анкета искаме да определим кои елементи според учениците ги е затруднил най-много. Оказва се, че видовете подавания във волейбола най-малко затруднява децата, това са – 11% от тях. Интересното при следващите отговори е, че началните удари са затруднили повече ученици отколкото нападението и изпълнението на блокада. Важно при началното изучаване на горен и долен лицеви начален удар е опростените и облекчени упражнения, които следва да се използват. Целта при тях е не да се набляга на силата при изпълнение, а елементът да бъде правилно технически изпълнен.

Изводи:

1. Спортните игри като основно ядро се явяват едно от най-любимите за учениците. Те показват желание за изучаване основите на техниката на волейболната игра, независимо от обстоятелството, че движенията са твърде неестествени и с относително сложна биомеханична структура.

2. Учениците имат положително отношение към спортно-състезателната дейност в училище и извън него. Усъвършенстването на формите и организацията на тази дейност биха могли да се използват като фактор за повишаването на тяхната двигателна активност.

References:

1. Antonova, V., Avtoreferat – Usavarshenstvane na protsesa na obuchenie po voleybol v VI i VII klas na sredno obshtooobrazovatelno uchilishte. (Abstract, Improving the teaching of volleyball in the VI and VII grade of secondary school), S., 2009;
2. Ivanov, S., Avtoreferat – Sistemi za otsenyavane na uchenitsite po fizicheskoto vazpitanie i sport v sredna obrazovatelna steepen. (Abstract - Systems for student assessment in physical education and sport in the middle educational level), S., 2006;
3. Yordanova, N., Fizicheskoto vazpitanie i obrazovanie na balgarskite uchenitsi. (Physical education and schooling of Bulgarian students), Sh., 2007;
4. Kyuchukov, B., D. Mihaylov, V. Hristova, P. Dimitrova. Voleybol uchebnik za studentite ot NSA (Volleyball textbook for students of NSA) S. 2004;
5. Nikolova, E. I kol., Kniga za uchitelya po fizicheskoto vazpitanie i sport za 3 klas (Teacher's Textbook of Physical Training and Sports For 3 class), S., 2005;
6. Rachev, K., teoria i metodika na fizicheskoto vazpitanie(theory and methodology of physical education), S., 1998;
7. Stefanov, S., Monografia – Voleybol gotovi za golyamata igra. (Monography – Volleyball ready for the big game) V.T. 2015;
8. <http://www.mon.bg/?go=page&pageId=1&subpageId=28>

Martin Bazelkov, Lecturer
Department "TMFV and Sport"
At Konstantin Preslavsky – Univesrity of Shumen
m.bazelkov@shu.bg